

การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

โดย...เชษฐชฎิล กาญจนอุดมการ
นิติกรชำนาญการพิเศษ สำนักฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้

กฎหมายฟื้นฟูกิจการสำหรับลูกหนี้ที่ประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นกฎหมายใหม่ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2559 มีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2559 เพื่อเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ผู้ประกอบการ (SMEs) สามารถนำหนี้ที่เกิดจากการดำเนินกิจการยื่นขอฟื้นฟูกิจการได้ เมื่อลูกหนี้ประสบปัญหาทางการเงินจนไม่สามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ หรือขาดเงินหมุนเวียนในกิจการ (ขาดสภาพคล่องทางการเงิน) โดยลูกหนี้จะต้องเสนอแผนฟื้นฟูกิจการที่ได้มีการตกลงร่วมกันกับเจ้าหนี้ที่เกิดจากการดำเนินกิจการและเจ้าหนี้อื่น ๆ ทั้งหมด เพื่อกำหนดรายละเอียดวิธีการชำระหนี้ ตลอดจนการปรับโครงสร้างหนี้ และยื่นคำร้องฟื้นฟูกิจการพร้อมแผนต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งต่อไป

กฎหมายได้กำหนดสิทธิของผู้ร้องขอฟื้นฟูกิจการคือ ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา คณะบุคคล ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ ที่ประกอบธุรกิจที่มีลักษณะเป็น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม* ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม หรือจดทะเบียนกับหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือเจ้าหนี้รายเดียว หรือหลายรายรวมกัน และเป็นหนี้ที่เกิดจากการดำเนินกิจการของลูกหนี้ ก็สามารถร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ได้

การขอฟื้นฟูกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีข้อแตกต่างจากการ ขอฟื้นฟูกิจการบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชน ในพ.ร.บ.ล้มละลาย หมวด 3/1 เพราะลูกหนี้ SMEs ไม่จำเป็นต้องถึงขั้นมีหนี้สินล้นพ้นตัว เพียงแต่ลูกหนี้จะต้องอยู่ในสถานะไม่สามารถชำระหนี้ ให้แก่เจ้าหนี้ได้ เช่น ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ภายในกำหนด และเมื่อได้รับหนังสือทวงถามจาก เจ้าหนี้ให้ชำระหนี้แล้วยังไม่สามารถชำระหนี้ภายในเวลาสามสิบวัน หรือลูกหนี้มีกระแสเงินสดไม่พอ ชำระหนี้ เป็นต้น และเป็นหนี้ที่เกิดจากการดำเนินกิจการของลูกหนี้มีจำนวนหนี้ที่แน่นอน ไม่ว่าจะ หนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม โดยจำนวนหนี้สำหรับลูกหนี้ที่เป็น บุคคลธรรมดา ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ล้านบาท ส่วนลูกหนี้ที่เป็นคณะบุคคล ห้างหุ้นส่วน สามัญไม่จดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือนิติบุคคลอื่นตามที่ กำหนดในกฎกระทรวงฯ ต้องมีจำนวนหนี้ไม่น้อยกว่า 3 ล้านบาท กรณีลูกหนี้ที่เป็นบริษัทจำกัด ต้องมีจำนวนหนี้ไม่น้อยกว่า 3 ล้านบาท แต่ไม่ถึง 10 ล้านบาท โดยที่กิจการของลูกหนี้ต้องมีเหตุ อันสมควรและมีช่องทางธุรกิจที่สามารถดำเนินการต่อไปได้ คือกิจการยังมีศักยภาพที่ยังคง อยู่ได้ แต่จะต้องมีการปรับโครงสร้างหนี้เพื่อให้รายได้ของกิจการสามารถรองรับภาระหนี้ ของกิจการ และคาดว่าจะกิจการจะสามารถทำกำไรได้ หากได้รับการปรับโครงสร้างหนี้แล้ว กรณีที่ลูกหนี้มีได้ประกอบกิจการใดๆ แล้วจะไม่มีเหตุอันสมควรและช่องทางที่จะฟื้นฟูกิจการ ในส่วนของลูกหนี้ที่เป็นบริษัทจำกัด แม้จะประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หากมีหนี้ที่เกิดจากการประกอบกิจการไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท ก็ไม่สามารถยื่นขอฟื้นฟูกิจการ ตามกฎหมายนี้ได้ ต้องไปใช้กฎหมายฟื้นฟูกิจการใน พ.ร.บ.ล้มละลาย หมวด 3/1 หากลูกหนี้ ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือศาล หรือนายทะเบียน มีคำสั่งให้ลูกหนี้นิติบุคคลเล็ก หรือเพิกถอนทะเบียนนิติบุคคล หรือมีการจดทะเบียนเลิกนิติบุคคลหรือเลิกด้วยเหตุอื่น หรือ ศาลเคยมีคำสั่งยกคำร้องขอยกเลิกคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการและเห็นชอบด้วยแผน หรือยกเลิก การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ภายในระยะเวลา 6 เดือน ก่อนยื่นคำร้องขอ จะไม่สามารถยื่นคำร้อง ขอฟื้นฟูกิจการใหม่ได้จนกว่าจะล่วงพ้นระยะเวลา 6 เดือน ดังกล่าว

กระบวนการฟื้นฟูกิจการ (SMEs)

การฟื้นฟูกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากลูกหนี้และเจ้าหนี้ไม่สามารถพูดคุยตกลงในหนี้กันได้ เพราะลูกหนี้และเจ้าหนี้ต้องตกลงร่วมกันที่ให้ลูกหนี้ฟื้นฟูกิจการ โดยมีการตกลงกับเจ้าหนี้ทั้งหมดเพื่อทำแผนชำระหนี้ และจัดการประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาลงมติเห็นชอบแผนฟื้นฟูกิจการ ในการประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาแผนฟื้นฟู จะต้องมีหลักฐานการเชิญเจ้าหนี้ทุกรายเข้าร่วมประชุมพิจารณาแผนฟื้นฟู พร้อมจัดทำรายงานการประชุม ซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้ต้องมีมติเห็นชอบในแผนด้วยจำนวนหนี้ไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนหนี้ทั้งหมด ไม่ว่าหนี้ที่เกิดจากการดำเนินกิจการหรือหนี้อื่นทุกประเภทของลูกหนี้ โดยหนี้ที่จะนำไปยื่นต่อศาลเพื่อขอฟื้นฟูกิจการจะต้องเป็นหนี้ที่เกิดจากการดำเนินกิจการ

แผนฟื้นฟูกิจการ จะต้องมียุทธศาสตร์ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายดังต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

1. เหตุผลที่ทำให้มีการขอฟื้นฟูกิจการ
2. รายละเอียดแห่งสินทรัพย์ หนี้สิน และภาระผูกพันต่างๆ ของลูกหนี้ในขณะที่ยื่นคำร้องขอต่อศาล
 3. หลักการและวิธีการฟื้นฟูกิจการ
 - ก. ขั้นตอนของการฟื้นฟูกิจการ
 - ข. การชำระหนี้ การยึดกำหนดเวลาชำระหนี้ การลดจำนวนหนี้ลง และการจัดกลุ่มเจ้าหนี้ โดยสิทธิของเจ้าหนี้ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันต้องได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน เว้นแต่เจ้าหนี้ผู้ได้รับการปฏิบัติที่เสียเปรียบในกลุ่มนั้นจะให้ความยินยอมเป็นหนังสือ
 - ค. การลดทุนและเพิ่มทุน
 - ง. การก่อหนี้และระดมเงินทุน รวมตลอดถึงแหล่งของเงินทุนและเงื่อนไขแห่งหนี้สินและเงินทุนดังกล่าว
 - จ. การจัดการและการหาประโยชน์จากทรัพย์สินของลูกหนี้
 - ฉ. เงื่อนไขการจ่ายเงินปันผลและประโยชน์อื่นใด
4. การไถ่ถอนหลักประกัน ในกรณีที่มีเจ้าหนี้มีประกัน และความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน
5. แนวทางการแก้ไขปัญหาในกรณีที่เกิดสภาพคล่องชั่วคราวระหว่างการปฏิบัติตามแผน
6. วิธีปฏิบัติในกรณีมีการโอนสิทธิเรียกร้องหรือโอนหนี้
7. ชื่อ คุณสมบัติ หนังสือยินยอมของผู้บริหารแผนและคำตอบแทน
8. การแต่งตั้งและการพ้นตำแหน่งของผู้บริหารแผน

9. ระยะเวลาดำเนินการตามแผนซึ่งไม่เกินสามปี

10. การไม่ยอมรับทรัพย์สินของลูกหนี้หรือสิทธิตามสัญญา ในกรณีที่ทรัพย์สินของลูกหนี้หรือสิทธิตามสัญญามีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้

ขั้นตอนยื่นคำร้องต่อศาล

ลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ทำคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ ยื่นคำร้องต่อศาลล้มละลายกลาง โดยแนบเอกสารประกอบด้วย แผนพร้อมสำเนาเท่ากับจำนวนเจ้าหนี้ รวมถึงเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และสำนักทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท หากเจ้าหนี้เป็นผู้ยื่นต้องสำเนาแผนให้ลูกหนี้ด้วย และหลักฐานผลการประชุมเจ้าหนี้ที่เห็นชอบในแผน รายชื่อพร้อมที่อยู่ของเจ้าหนี้ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการและเจ้าหนี้อื่นทั้งหมด และหลักฐานการขึ้นทะเบียนของลูกหนี้ต่อสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือจดทะเบียนกับหน่วยงานอื่นของรัฐ และผู้ยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการต่อศาลต้องชำระค่าขึ้นศาล จำนวน 1,000.- บาท และวางเงินประกันค่าใช้จ่ายจำนวน 10,000.- บาท เมื่อศาลส่งรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการแล้ว จะดำเนินการพิจารณาไต่สวนคำร้องและมีคำสั่งต่อไป

เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการแล้ว ลูกหนี้จะอยู่ในสถานะพักการชำระหนี้ (Automatic Stay) ลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ แต่ลูกหนี้จะจำหน่าย จ่าย โอน หรือชำระหนี้ ก่อหนี้หรือกระทำการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดภาระในทรัพย์สินไม่ได้ นอกจากเป็นการกระทำที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินการค้ำประกันของลูกหนี้สามารถดำเนินต่อไปได้ ซึ่งคำสั่งศาลรับคำร้องขอฟื้นฟูไว้พิจารณา จึงมีผลดีต่อลูกหนี้หลายประการ เช่น เจ้าหนี้จะฟ้องหรือยึดทรัพย์ลูกหนี้ไม่ได้ เว้นแต่หนี้ที่ลูกหนี้หรือผู้บริหารแผนก่อขึ้นนับแต่ยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการต่อศาล ถ้าผู้บริหารแผนไม่ชำระ เจ้าหนี้ใช้สิทธิฟ้องคดีแพ่งต่อศาลได้ คดีแพ่งที่ลูกหนี้ถูกฟ้องไว้ ศาลจะงดการพิจารณา หากอยู่ระหว่างยึดทรัพย์เพื่อขายทอดตลาด จะต้องงดการยึดทรัพย์หรืองดการขายทอดตลาดไว้ ผู้ประกอบการสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ไม่อาจงดให้บริการได้ เว้นแต่ผู้บริหารแผนผิมนัดชำระหนี้ และลูกหนี้ยังสามารถขอสินเชื่อเพื่อดำเนินการค้ำตามปกติได้ แต่เจ้าหนี้ในประเภทนี้สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองประโยชน์ของตนก็ได้

ขั้นตอนการพิจารณาของศาล

ศาลจะพิจารณาให้ได้ความจริงเกี่ยวกับลูกหนี้ แผน เป็นไปตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และมีเหตุอันสมควรและช่องทางที่จะฟื้นฟูกิจการ ทั้งผู้ร้องยื่นคำร้องขอโดยสุจริต ศาลจะมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการและเห็นชอบด้วยแผน

หลักเกณฑ์การให้ความเห็นชอบด้วยแผนของศาล คือ

- ★ แผนมีรายการครบถ้วนตามกฎหมายกำหนด
- ★ แผนได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหนี้จำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนหนี้ทั้งหมด
- ★ ข้อเสนอการชำระหนี้เป็นไปตามลำดับที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าด้วยการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลาย
- ★ เมื่อดำเนินการตามแผนสำเร็จจะทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ไม่น้อยกว่ากรณีศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย
- ★ เจ้าหนี้ในกลุ่มเดียวกันต้องได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน

ขั้นตอนภายหลังจากศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการและเห็นชอบด้วยแผน

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการและเห็นชอบด้วยแผน ผู้บริหารแผนที่ระบุไว้ในแผน จะเป็นผู้ดำเนินการตามแผนภายในระยะเวลาตามแผน ซึ่งมีระยะเวลา 3 ปี โดยระยะเวลาการชำระหนี้จะเกินกว่า 3 ปี ก็ได้ แต่แผนจะต้องระบุว่า ภายในระยะเวลา 3 ปี ตามแผนจะดำเนินการชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้อย่างใด ถ้าดำเนินการได้ตามแผนในระยะเวลา 3 ปี ให้ถือว่าสำเร็จตามแผน และผู้บริหารแผนจะต้องจัดทำและรายงานผลการปฏิบัติตามแผนต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามรูปแบบที่กำหนด ทุกกรอบสามเดือน

ผลของแผนฟื้นฟูกิจการที่ศาลมีคำสั่งเห็นชอบแล้ว

- ★ ผู้กีดกันเจ้าหนี้ที่ได้เข้าร่วมประชุมและลงมติ หรือได้รับแจ้งให้เข้าร่วมประชุมในการลงมติดังกล่าว
- ★ ผู้ค้าประกันหรือลูกหนี้ร่วมยังคงต้องรับผิดชอบตามสัญญาที่มีอยู่เดิม
- ★ อำนาจในการจัดกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ และสิทธิตามกฎหมายของผู้ถือหุ้น ตกแก่ผู้บริหารแผน เว้นแต่สิทธิที่จะได้รับเงินปันผล
- ★ เมื่อศาลมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ ทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ยังคงผูกพันชำระหนี้ตามแผนต่อไปจนกว่าจะดำเนินการตามแผนครบถ้วน

- ★ เมื่อศาลมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการและเห็นชอบด้วยแผน หรือมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ ลูกหนี้หรือผู้บริหารของลูกหนี้กลับมีอำนาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ และผู้ถือหุ้นมีสิทธิตามกฎหมายต่อไป
- ★ คำสั่งของศาลที่ให้ยกเลิกคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ และเห็นชอบด้วยแผน มีผลให้สถานะของเจ้าหนี้และลูกหนี้กลับสู่ฐานะเดิมก่อนเข้าสู่การฟื้นฟูและไม่กระทบถึงการใดที่ผู้บริหารแผนได้กระทำไปแล้วก่อนศาลมีคำสั่ง
- ★ หากลูกหนี้หรือผู้รับมอบอำนาจลูกหนี้ พุจริตปกปิดรายละเอียดแห่งหนี้สินในสาระสำคัญ หรือแสดงหนี้ต่อเจ้าหนี้อื่นเป็นเท็จในสาระสำคัญต้องระวางโทษ

การสิ้นสุดกระบวนการฟื้นฟูกิจการ เมื่อระยะเวลาตามแผนสิ้นสุดลง (3 ปี) หากดำเนินการตามแผนสำเร็จ ศาลจะมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ หากไม่สำเร็จตามแผนศาลจะมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการและเห็นชอบด้วยแผน หรือยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ

จากที่กล่าวมาข้างต้น กฎหมายฟื้นฟูกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นกฎหมายที่ให้ทางเลือกใหม่แก่บรรดาเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่ประกอบธุรกิจ SMEs ได้มีโอกาสปรับโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้ทุกประเภทด้วยการฟื้นฟูกิจการ โดยผ่านกระบวนการทางศาล อันจะส่งผลดีให้แก่ผู้ประกอบการ SMEs สามารถรักษาธุรกิจของตนไว้ได้ เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ภายใต้แผนฟื้นฟูกิจการ และส่งผลดีต่อภาพของธุรกิจ SMEs ของประเทศ

*ลักษณะของกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ประเภทธุรกิจ	ขนาดย่อม		ขนาดกลาง	
	จำนวนแรงงาน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	จำนวนแรงงาน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)
การผลิต	ไม่เกิน 50	หรือ ไม่เกิน 50	51 - 200	หรือ เกิน 50 - 200
การบริการ	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50	51 - 200	เกิน 50 - 200
การขนส่ง	ไม่เกิน 25	ไม่เกิน 50	26 - 50	เกิน 50 - 100
การค้าปลีก	ไม่เกิน 15	ไม่เกิน 30	16 - 30	เกิน 30 - 60

กฎกระทรวง : กำหนดจำนวนการจ้างแรงงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2545 (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2543)